

۱۴۷۳۹۳۵

حمایت از اطفال در سیاست جنایی اسلام و ایران

دکتر مسعود حیدری
عضو هیأت علمی دانشگاه

سرشناسه:	حیدری، مسعود، ۱۳۵۴ -
عنوان قراردادی:	ایران. قوانین و احکام Iran.Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور:	حمایت از اطفال در سیاست جنایی اسلام و ایران /
موضوعات نشر:	مؤلف مسعود حیدری
مشخصات ظاهری:	تهران: نشر میزان، ۱۳۹۶
فروست:	۳۰۰ ص.
شابک:	نشر میزان: ۱۰۳۲ 978-964-511-831-8
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
یادداشت:	کتابنامه.
موضوع:	حقوق کودک -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع:	Children's rights -- Religious aspects -- Islam
موضوع:	حقوق جزا (فقه) -- ایران
موضوع:	Crime law (Islamic Law) -- Iran
موضوع:	حقوق کودک -- ایران -- تفسیر و استنباط
موضوع:	Children rights -- Iran -- Interpretation and Construction
موضوع:	کودکان -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
موضوع:	Children -- Legal status, laws, etc. (Iran)
رده‌بندی کنگره:	BP ۲۵۳/۴/ح۸۷: ۲۹۵
رده‌بندی دیویی:	۲۰۰/۶۲۱
شماره کتابشناسی ملی:	۴۵۳ ۲۳۶

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، کپی، فایل الکترونیکی...) از این اثر بدون اخذ مجوز
از ناشر خلاف قانون بوده و پیگرد قانونی دارد.
لطفاً در صورت مشاهده، موارد را به شماره تلفن زیر اطلاع دهید.

۱۰۳۲

نشر میزان

حمایت از اطفال در سیاست جنایی اسلام و ایران

دکتر مسعود حیدری

چاپ اول: بهار ۱۳۹۶

قیمت: ۲۸۰۰۰ تومان

شماره: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۸۳۱-۸

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاووسی‌فر، کوچه نکیسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱

فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخررازی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰

واحد پخش و فروش: خیابان سمنه، بین مفتوح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱

پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۳
پیشگفتار.....	۱۹
بخش اول: ماهیت و مبانی حمایت از اطفال در سیاست	
جنایی اسلام و ایران.....	۲۱
فصل اول: مفهوم و ماهیت طفل در سیاست جنایی در اسلام و حقوق ایران.....	۲۴
مبحث اول: تبیین مفهوم طفل از دیدگاه اسلام و حقوق ایران.....	۲۴
گفتار اول: مفهوم طفل از منظر اعمال ترسناک حقوقی.....	۲۵
گفتار دوم: مفهوم طفل از منظر حمایت‌های خاص.....	۲۷
مبحث دوم: تبیین مفهوم سیاست جنایی از دیدگاه اسلام و حقوق ایران.....	۲۸
فصل دوم: ماهیت و مبانی حمایت از اطفال در سیاست جنایی اسلام.....	۳۳
مبحث اول: ماهیت حمایت‌های خاص از حقوق اطفال در سیاست جنایی اسلام.....	۳۳
گفتار اول: حمایت‌های کیفری.....	۳۴
الف: حمایت کیفری از کودکان بزهکار.....	۳۴
۱- تقسیم‌بندی بزه‌های کودکان.....	۳۵
۱-۱- بزه‌ها عمومی کودکان.....	۳۶
۱-۲- بزه‌های خاص کودکان.....	۳۸
۲- حمایت کیفری از کودکان بزهکار غیر ممیز.....	۴۰
۳- حمایت کیفری از کودکان بزهکار ممیز.....	۴۱

- ب. حمایت کیفری از کودکان بزه‌دیده..... ۴۵
- ۱- حمایت از تمامیت جسمانی اطفال..... ۴۶
- ۲- حمایت از تمامیت روحی و اخلاقی طفل..... ۵۳
- ۳- حمایت از تمامیت اجتماعی کودکان..... ۵۵
- گفتار دوم: حمایت‌های حقوقی..... ۵۶
- الف: حمایت‌های مالی از کودکان..... ۵۶
- ب. حمایت‌های غیر مالی از کودکان..... ۵۸
- گفتار سوم: الزامات حمایتی حکومت اسلامی..... ۶۵
- مبحث دوم: مبانی حمایت‌های خاص از حقوق اطفال در سیاست جنایی اسلام..... ۷۱
- گفتار اول: منابع قرآنی..... ۷۲
- الف: آیات فقهی..... ۷۴
- ۱- وجوب و رستگاری مال به مصلحت کودک..... ۷۴
- ۲- حرمت یا کراهت اعمال سببر برای کودک..... ۷۷
- ب. آیات اخلاقی..... ۸۰
- گفتار دوم: منابع روایی..... ۸۲
- الف - مسؤول بودن پدر..... ۸۲
- ب - تأکید بر ضرورت تربیت فرزند..... ۸۴
- ج - احترام به کودکان..... ۸۵
- فصل سوم: ماهیت و مبانی حمایت از اطفال در سیاست جنایی ایران..... ۸۷
- مبحث اول: ماهیت حمایت از اطفال در سیاست جنایی ایران..... ۸۷
- گفتار اول: ماهیت الزامی حمایت از حقوق اطفال..... ۸۸
- گفتار دوم: ماهیت اختیاری حمایت از حقوق اطفال..... ۹۰
- مبحث دوم: مبانی حمایت‌های خاص از اطفال در سیاست جنایی ایران..... ۹۰
- گفتار اول: مبانی دینی..... ۹۱
- الف: در خصوص ممنوعیت کودک‌آزاری..... ۹۱
- ۱- مبانی قرآنی..... ۹۱

۹۲.....	۲- مبانی موجود در سنت
۹۳.....	ب: در خصوص تدوین مجازات‌ها برای کودکان
۹۴.....	ج: مبانی دینی حضانت
۹۵.....	گفتار دوم: مبانی تقنینی
۹۵.....	الف: قوانین ملی
۹۵.....	۱- قانون مدنی
۹۷.....	۲- قانون نظام وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳
۹۸.....	۳- قانون حمایت از کودکان و نوجوانان سال ۱۳۸۱
۱۰۰.....	۴- ترانینی در حمایت جسمی از طفل
۱۰۳.....	۵- قوانین مربوط به هرزه نگاری و جرایم جنسی
۱۰۴.....	۶- قانون مبارزه با مواد مخدر (مصوب ۱۳۶۷/۸/۳)
۱۰۶.....	ب: مقررات فرمان‌ها و اسناد بین‌المللی
۱۱۳.....	گفتار سوم: مبانی اخلاقی
۱۱۶.....	گفتار چهارم: مبانی تربیتی
۱۲۱.....	گفتار پنجم: مبانی اجتماعی - فرهنگ

بخش دوم: گستره و مصادیق حمایت از اطفال در سیاست

۱۲۵.....	جنایی اسلام
۱۲۸.....	فصل اول: چگونگی حمایت از حقوق اطفال قبل از تولد
۱۲۹.....	مبحث اول: حمایت از حقوق اطفال پیش از پیدایش طفل
۱۳۰.....	گفتار اول: حق وجود نکاح صحیح بین والدین (پرهیز از اختلاط نسب‌ها)
۱۳۳.....	گفتار دوم: حق بر انتخاب همسر (والدین بالقوه) شایسته
۱۴۱.....	گفتار سوم: حق بر دارا بودن شرایط فرزندداری توسط والدین (بالقوه)
۱۴۳.....	مبحث دوم: حقوق حمایت شده در دوران جنینی
۱۴۴.....	گفتار اول: حق بر انفاق مادر طفل
۱۴۹.....	گفتار دوم: حق بر مواظبت از جنین

فصل دوم: چگونگی حمایت از حقوق دوران نوزادی.....	۱۵۸
مبحث اول: حق بر دارا بودن نام نیکو.....	۱۵۸
گفتار اول: انتخاب نام نیکو.....	۱۵۹
گفتار دوم: نام‌هایی نیکو.....	۱۶۲
مبحث دوم: حق بر تأمین سلامت روحی - روانی نوزاد.....	۱۶۲
گفتار اول: تعریف سلامت روحی و روانی از دیدگاه اسلام.....	۱۶۲
گفتار دوم: توجه به بهداشت روانی کودکان در اسلام.....	۱۶۷
گفتار سوم: وظایف پدر و مادر نسبت به سلامت روحی - روانی کودک.....	۱۶۸
الف: احترام به کودک.....	۱۶۸
ب: توجه به استقلال طلبی کودکان.....	۱۶۹
ج: هم‌ازی شدن با کودکان.....	۱۷۰
د: اظهار محبت.....	۱۷۰
مبحث سوم: حق بر رضاع نام‌تأمین جهت تغذیه‌ی نوزاد.....	۱۷۱
فصل سوم: حمایت از حقوق دوران کودکی.....	۱۷۳
مبحث اول: تکلیف والدین یا سرپرست بر تأمین حقوق کودک.....	۱۷۳
گفتار اول: حقوق معنوی (غیرمالی) حمایت‌شده از کودک.....	۱۷۳
الف: حق بر ولایت بر طفل.....	۱۷۳
ب: حق بر تربیت پسندیده.....	۱۷۶
۱- تنبیه طفل.....	۱۷۷
۲- وقوع جنایت شبه عمدی در اثر تنبیه طفل.....	۱۸۰
ج: حق بر حضانت و نگهداری.....	۱۸۲
د: حق بر رعایت مصلحت طفل در نکاح.....	۱۸۴
۱- مفهوم و جایگاه مصلحت در نکاح اطفال.....	۱۸۴
۲- مرجع تشخیص مصلحت و ضمانت اجرای عدم رعایت آن.....	۱۸۶
هـ: حق بر تفریح و بازی.....	۱۸۷
۱- جایگاه تفریح و بازی کودک در اسلام.....	۱۸۸

۱۹۰.....	۲- وظایف والدین در زمینه بازی کودک از دیدگاه اسلام
۱۹۲.....	۳- آزاد گذاشتن کودک برای بازی و سرگرمی
۱۹۲.....	۴- در نظر گرفتن مکان مناسب برای بازی کودک
۱۹۲.....	۵- برنامه‌ریزی برای بازی کودک
۱۹۳.....	گفتار دوم: حمایت از حقوق مالی اطفال
۱۹۳.....	الف: حق بر انفاق
۱۹۴.....	ب: حق بر اداری اموال طفل
۱۹۶.....	ج: حق بر جبران خسارات جسمانی (ضمان عاقله)
۲۰۵.....	ح: حق بر جبران خسارات مالی
۲۰۸.....	مبحث دوم: تکلیف حکومت اسلامی در حمایت از حقوق کودکان
۲۰۹.....	گفتار اول: حمایت از حقوق معنوی (غیر مالی) اطفال
۲۰۹.....	الف: حق بر تأمین آموزش اطفال
۲۱۳.....	ب: حق بر تأمین بهداشت جسمانی و فیزیکی اطفال
۲۱۵.....	ج: حمایت از اطفال نامشروع
۲۱۵.....	۱- طفل نامشروع و وضعیت حقوقی آنها در اسلام
۲۱۹.....	۲- تعهدات حکومت اسلامی در بحال حمایت از اطفال نامشروع
۲۲۱.....	د: حق بر تأمین امنیت اطفال در دادرسی‌های کیفری
۲۲۱.....	ه: حق بر تأمین نیازهای اطفال محروم از تربیت والدین، در نتیجه اجرای مجازات
۲۲۵.....	مجازات
۲۲۸.....	گفتار دوم: حمایت از حقوق مالی اطفال
۲۲۸.....	الف: حق بر تأمین شغل
۲۳۰.....	ب: حق بر تأمین نیازهای اطفال استثنایی
۲۳۰.....	۱- بر مبنای اصل اسلامی حمایت از مستضعفین
۲۳۲.....	۲- بر مبنای توصیه‌های اسلام به کمک به مریض
۲۳۴.....	ج: حق بر تأمین بیمه‌ی اجتماعی
۲۳۴.....	۱- دوره حیات پیامبر اکرم (ص)
۲۳۵.....	۲- دوره حکومت عمر بن خطاب

- ۳- دوره خلافت علی ابن ابی طالب(ع)..... ۲۳۵
- ۴- مبانی الگوی تأمین اجتماعی صدر اسلام..... ۲۳۶
- ۵- تشریع نهادهای قانونی تأمین اجتماعی..... ۲۳۸

بخش سوم: گستره و مصادیق حمایت از حقوق اطفال در

حقوق ایران..... ۲۴۱

- فصل اول: حقوقی واجد ضمانت اجرای کیفری..... ۲۴۴
- مبحث اول: حقوق مورد پیشبینی در قوانین داخلی..... ۲۴۴
- فصل اول: حمایت از تمامیت جسمانی و معنوی اطفال..... ۲۴۴
- الف: حمایت از تمامیت جسمانی اطفال..... ۲۴۴
- ۱- جنایات منجر به سلب حیات از طفل یا جنین..... ۲۴۵
- ۱-۱- سقط جنین..... ۲۴۵
- ۱-۱-۱- سقط جنین توسط مادر..... ۲۴۶
- ۱-۱-۲- کشتن جنین توسط مادر، داروفروش و طبیب..... ۲۵۱
- ۱-۲-۱- سقط جنین بدون ضرورت پزشکی..... ۲۵۲
- ۱-۲-۲- سقط جنین به جهت ضرورت پزشکی..... ۲۵۲
- ۱-۲- قتل نوزاد و طفل..... ۲۵۴
- ۱-۲-۱- قتل فرزند توسط پدر..... ۲۵۶
- ۱-۲-۲- قتل فرزند توسط مادر..... ۲۵۷
- ۲- جنایات مادون نفس علیه اطفال و جنین..... ۲۵۸
- ۲-۱- جنایت مادون نفس علیه جنین..... ۲۵۸
- ۳- صدمه و اذیت و آزار و شکنجه‌ی جسمی اطفال (کودک آزاری)..... ۲۵۹
- ۴- قاچاق اطفال..... ۲۶۱
- ۵- ربودن یا اخفاء طفل تازه متولد شده..... ۲۶۸
- ۶- قلمداد نمودن طفل تازه متولد شده به عنوان فرزند زنی غیر از مادر..... ۲۷۰
- ۷- امتناع از استرداد طفل سپرده شده..... ۲۷۱

۲۷۳.....	۸-رها ساختن طفل
۲۷۳.....	۱-۸-رها ساختن طفل در محل خالی از سکنه
۲۷۵.....	۲-۸-رها ساختن طفل در محل عمران و دارای سکنه
۲۷۶.....	۹-آدم‌ربایی (ربایش اطفال)
۲۷۸.....	۱۰-نکاح قبل از سن بلوغ
۲۸۲.....	۱۱-ممنوعیت اشتغال اطفال
۲۸۹.....	ب: حمایت از تمامیت معنوی اطفال
۲۸۹.....	۱-تعرض و ایجاد مزاحمت برای اطفال در اماکن عمومی و معابر
۲۹۳.....	۲-تربیین به اطفال در اماکن عمومی و معابر
۲۹۳.....	۳-قرار دادن اطفال به عنوان وسیله کلاشی
۲۹۵.....	۴-حمایت از اطفال نامشروع
۲۹۶.....	۴-۱-لزوم حمایت به اطفال نامشروع
۲۹۸.....	۴-۲-لزوم حمایت نام خانواده‌گی پدر طبیعی
۲۹۹.....	۴-۳-مقرر نمودن دیه برابر نایب واقع شده بر اطفال نامشروع
۳۰۲.....	۵-حمایت از اطفال به عنوان متهم در دادرسی‌های کیفری
۳۰۷.....	۶-حمایت از اطفال دارای والدین در مظان اتهام جرم
۳۰۸.....	۷-افشای هویت و مشخصات اطفال در مجرای رسانه
۳۰۸.....	۷-۱-غیر علنی بودن دادگاه اطفال
۳۰۹.....	۷-۲-ممنوعیت انتشار جریان رسیدگی
۳۱۰.....	۸-ممانعت از تحصیل اطفال
۳۱۲.....	گفتار دوم: حمایت از حقوق مالی اطفال
۳۱۲.....	الف: جرم‌انگاری ترک انفاق
۳۱۵.....	ب: حمایت کیفری از اطفال در قبال اخذ نوشته یا سند الزام‌آور
۳۱۶.....	ج: ممنوعیت از انتصاب به عنوان قیم به عنوان مجازات تبعی
۳۱۸.....	د: استنکاف از ایجاد مانع بر اجرای حکم حضانت صادر شده توسط دادگاه
۳۲۱.....	ه: جرم‌انگاری خودداری از انجام تکالیف مربوط به حضانت
۳۲۴.....	و: حمایت از اطفال با شرایط خاص

- مبحث دوم: حقوق مذکور در اسناد بین‌المللی ۳۲۹
- گفتار اول: حمایت از حقوق اطفال در زمینه‌ی قاچاق انسان و هرزه‌نگاری ۳۲۹
- الف: ممنوعیت هرزه‌نگاری اطفال ۳۳۰
- ۱ - هرزه‌نگاری از منظر اسناد بین‌المللی ۳۳۰
- ۲ - مقابله با هرزه‌نگاری در اسناد بین‌المللی ۳۳۱
- ب: ممنوعیت خودفروشی اطفال ۳۳۳
- ج: ممنوعیت خرید و فروش اطفال به منظور بهره‌کشی جنسی ۳۳۴
- گفتار دوم: حمایت از حقوق اطفال در مخاصمات مسلحانه ۳۳۹
- الف: سربازگیری اطفال در مخاصمات داخلی و بین‌المللی به عنوان جنایات جنگی ۳۳۹
- ب: ممنوعیت انتقال کودک به کشورهای خارجی ۳۴۵
- گفتار سوم: حمایت از اطفال در برابر مواد مخدر ۳۴۷
- فصل دوم: ضمانت اجرای غیر کیفری، و حمایت از حقوق اطفال ۳۴۹
- مبحث اول: ممنوعیت از تعیین به سمت قهرمان ۳۴۹
- مبحث دوم: الغای حق یا تشدید نظارت بر دارنده‌ی حق ۳۵۴
- گفتار اول: زوال حق حضانت زن در صورت دراج یا جنون ۳۵۴
- گفتار دوم: عزل قیم ۳۵۶
- گفتار سوم: فسخ حکم سرپرستی اطفال بدون سرپرست ۳۵۸
- گفتار چهارم: ضم امین به ولی قهری به منظور حمایت از حقوق اطفال ۳۵۹
- نتیجه‌گیری و پیشنهادات ۳۶۳
- الف: نتیجه‌گیری ۳۶۳
- ب: پیشنهادات ۳۶۹
- منابع و مأخذ ۳۷۱

مقدمه

اصل برابری یکی از مهم‌ترین ارکان حقوق بشر است. این مفهوم در ادوار گذشته چندان شناخته شده نبود. این اصل ریشه در کرامت انسانی دارد. فلسفه‌ی پیش‌بینی چنین حقی بر مبنای کرامت انسانی، تعالی جامعه و فراگیر شدن عدالت اجتماعی در آن است. با این وجود نظر غالب بر این است که: اگر برابری را به معنی «تساوی حقوق اجتماعی» افراد تعریف نماییم، در عمل به نابرابری منتج خواهد شد. با عنایت به این که امروزه راه‌های زیادی از اقصای خاص به جهت شرایطی که در آن قرار دارند عملاً از حق برابری محروم می‌مانند. اسناد بین‌المللی و به تبع آنها قوانین داخلی کشورها، سعی بر آن داشته‌اند تا با تضمین و تصریح به این حق در ارتباط با این اقصای خاص، حقوق ایشان را نیز در برابر نابرابری تضمین نمایند. از مهم‌ترین این گروه‌ها کودکان هستند؛ از گروه‌های دیگر می‌توان به زنان، معلولین اشاره کرد. این رویکرد از دیرباز در نگرش اسلامی نیز مطرح بوده است. احکام و مواظبت‌ها شده در مورد کودکان اساساً جنبه‌ی حمایتی دارند. اما همان‌طور که اشاره شد این نگرش به تضمین برابری کودکان مستلزم رویکردی خاص به ایشان است به لحاظ حقوق عرفی و بین‌المللی سابقه‌ی چندانی ندارد.

حمایت از کودکان در اعلامیه‌ی جهانی حقوق بشر به ندرت اجمال انجام شده است. محتوا میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی با تفصیل بیشتری حمایت شدن کودکان را در سه لایه «خانواده»، «جامعه» و «کشور» مورد توجه قرار داده است. حق کودک به ثبت شدن نامش بلافاصله پس از تولد و همچنین حق کودک به تابعیت، نیز از اموری هستند که در میثاق به آنها تصریح شده است.

کنوانسیون حقوق کودک مصوب ۱۹۸۹ سازمان ملل متحد، گفتمان حقوقی حقوق کودک را با حضور یک سند الزام آور حقوق بشری وارد فضای جدی‌تری نمود. در این کنوانسیون تمامی حقوق کودک از جمله حق حیات، حق آزادی اندیشه، حق آزادی بیان و ... مورد تصریح قرار گرفته است. بر اساس ماده‌ی ۲ این کنوانسیون کشورهای عضو مکلف شده‌اند بدون توجه به نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، دیدگاه‌های

سیاسی و غیر سیاسی، تابعیت، وابستگی قومی، وضعیت مالی، ناتوانی جسمی، ولادت یا دیگر وضعیت‌های کودکان و یا والدین و یا سرپرستان قانونی آنها، حقوق و آزادی‌های مقرر در این کنوانسیون را برای کودکان تأمین نمایند. در این کنوانسیون ماهیت تعهدات دولت‌ها در تضمین حق‌ها و آزادی‌های مقرر در این کنوانسیون نیز تبیین شده است.

همیشه در تمام جوامع اعم از جوامع ملی و بین‌المللی برخی اقشار جامعه به سبب ضعف‌هایی که دارند نیازمند حمایت‌هایی ویژه هستند و در اکثر موارد نیز دول حاکم چنین را کرد حمایتی را در خصوص این‌گونه انسان‌ها اعمال کرده‌اند. این افراد که می‌توان گفت کودکان، زنان، پناهندگان و معلولین و ... هستند هر کدام به دلیل خاصی نیازمند حمایت ویژه هستند و از آنجایی که نمی‌توان آن‌ها را از نظر توانایی‌های فردی و جایگاه اجتماعی هم صرفاً سایر افراد قرار داد لازم است مورد حمایت بیشتر واقع شوند.

کودکان یا اطفال یکی از این افراد هستند که به دلیل ضعف‌ها، صغر سن و عدم بلوغ جسمی و فکری و اتوانی و آسیب‌پذیری نیازمند حمایت خاص در جامعه می‌باشند. این نوع حمایت ویژه را هم در سطح داخلی و هم در سطح بین‌المللی بایستی اعمال و اجرا کرد.

حال، حقوق مختلف اطفال اعم از حق حفاظت حقیقی، تربیتی، آموزشی، بهداشتی، غذایی و ... ممکن است به دلایل مختلف در مسیر فرایند کیفری و عدالت قضایی تحت تأثیر قرار گیرد. از جمله اینکه ممکن است طفلی که پدر یا مادرش و یا هر دو ایشان مرتکب جرمی که منجر به سلب حیات می‌گردد، بشوند و یا به دلیل ارتکاب جرمی در فرایند رسیدگی کیفری و به دلیل بازداشت موقت و یا محکومیت به مجازات حبس نتوانند آنچنان که شایسته است نسبت به اعمال حق حضانت و تأمین سایر حقوق تربیتی، آموزشی و بهداشتی طفل تحت حضانت خود عمل نمایند و بدین ترتیب طفل در فرایند کیفری که اساساً به منظور اجرای عدالت فراهم آمده است و هدف عالی و نهایی آن بازگرداندن حقوق بزه‌دیدگان از جرم می‌باشد، خود منجر به ایجاد چنان قربانی‌پروری در حق طفل یا اطفال فرد مرتکب جرم می‌شود که شاید با در نظر گرفتن عواقب سوء و ناخوشایندی همچون فرار از خانه، اعتیاد، ناهنجاری‌ها و انحراف‌های

اجتماعی، ایجاد گروه‌های مجرمانه و ایجاد مجرمی که دارای عقده‌های روانی فراوان ناشی از فرایند کیفری است، اساساً بتوان گفت فرایند عدالت کیفری به جای آنکه منجر به پیشگیری از ارتکاب جرم در آینده گردد مستقیماً منتج به این بی‌عدالتی‌ها در حق طفل می‌شود. بدین ترتیب از فرایند رسیدگی کیفری به جرائم بزرگسالان ممکن است عوارض غیرقابل تدارکی به کودکان این مجرمین بالغ وارد آید که می‌تواند خود منجر به پیدایش جرم‌خیزی در نسل‌های بعدی نیز گردد و سبب پایایی ارتکاب جرم در چنین خانواده‌ای شود. در نهایت آنچنان که واضح و مسلم است در چنین حالتی طفل به عنوان قربانی یا بزه‌دیده‌ی وضعیت ارتکاب جرم توسط دیگران محسوب شده و به حقوقی که در قوانین مختلف و منابع اسلامی برای او ترسیم شده است، خلل وارد می‌آید. از جمله ضایعات اجزای حمایتی از حقوق اطفال در فرایند دادرسی کیفری رسیدگی به جرائم والدین ایشان، از حقوق اطفال به عمل می‌آید می‌توان به ماده‌ی ۴۳۷ قانون مجازات اسلامی اشاره کرد که خود به طور مستقیم از منابع فقهی نشأت گرفته است، یعنی تعویق اجرای قصاص زن حامله یا مرضه‌ای که حیات نوزادش به وجود او بستگی دارد، اشاره نمود.

البته شایان ذکر است سیاست جنایی اسلام، یاستی عمیق، کلی و چند جانبه است. در این سیاست جنایی وقتی موضوعی مورد توجه شارع قرار می‌گیرد، حمایت صرفاً از طرق مستقیم اعمال نمی‌شود. در بحث حمایت از مادر نیز چنین است. حمایت در سیاست جنایی اسلام صرفاً به دوران کودکی معطوف نیست در نگرش اسلامی پیش از به دنیا آمدن طفل (دوران جنینی) و قبل‌تر از آن و حتی قبل از ایواج پدر و مادر قواعدی دقیق در راستای حمایت از ایجاد نسلی سالم و صالح - به آن نسل‌سوی که مد نظر اسلام بوده است - تدوین شده. مسلماً در دوران قبل از تولد و از وی طفل بر چنین صدق نمی‌نماید؛ منتها حمایت‌هایی که از جنین به عمل آمده است به نوعی حمایت از طفل می‌باشد.

نکته‌ی دیگر این که: شاید بتوان گفت حمایت از اطفال در نگرش مکتب اسلام به نوعی حمایت از بشریت است. در واقع کرامتی که دین اسلام برای بشر قایل شده است ملزوماتی دارد و یکی از مهم‌ترین این ملزومات حفظ و حراست از بن‌مایه‌ی اولیه، یعنی همان انسان، است. به بیان دیگر نیل به اهداف عالی مد نظر اسلام مستلزم آن

است که حمایتی ویژه‌ای از کودکان به عمل آید. این حمایت حتی به دوران قبل از ازدواج پدر و مادر طفل و در محله‌ی تعیین همسر باز می‌گردد و از این رهگذار زمینه‌ی پرورش انسانی کامل فراهم و در نهایت این انسان کامل توان نیل به اهداف مد نظر اسلام را خواهد داشت.

در هر صورت در بادی عمل قربانی شدن طفل از فرایند کیفری به امور مذکور خلاصه نمی‌شود زیرا امروزه حتی حالت بزهکاری اطفال نیز در تحلیلی دقیق به عنوان بزه‌دیدگی ایشان شناخته می‌شود. چه آنکه بزهکاری اطفال ناشی از عدم مراقبت‌های آموزشی، تربیتی، پرورشی، روان‌شناختی و... می‌باشد که منجر می‌شود تا طفل نیز جهت رسیدگی به جرم ارتكابی در فرایند کیفری قرار گیرد. اما فرایند کیفری که به منظور رسیدگی به جرم طفل فراهم شده است مانند فرایند عدالت کیفری بزرگسالان نمی‌باشد بلکه شارع مقدس اسلام بر مبنای قنن ایرانی به دلیل وضعیت خاصی که طفل دارد و لزوم محرمانگی اطلاعات شخصی و تنوادی مربوط به طفل، اقدام به تدارک حمایت‌هایی ویژه در دادرسی‌های کیفری رسیدگی‌کننده به جرم طفل نموده است. بدین ترتیب مقنن در مواد مختلف قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری مصوب ۱۳۷۸ شیوه حمایت‌گرانه خاصی برای دادرسی کیفری جرائم اطفال مقرر داشته است. این شیوه در قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ که در سال ۱۳۹۴ اجرایی شد از طریق تشکیل دادگاه‌های اختصاصی با نگرش رنگ‌تری ادامه پیدا کرده است.

از منظری دیگر نیز حقوق تربیتی اطفال نیز در قوانین خاص ایران با ضمانت اجرای حمایت‌گرانه مورد حمایت مقنن قرار گرفته است مثلاً باب حقوق حضانت از والدینی که دچار انحطاط اخلاقی گردد به موجب ماده ۱۱۷۳ قانون مدنی اصلاحی ۱۳۷۶ یکی از ضمانت‌اجراهایی است که سیاست جنایی ایران جهت حمایت از حق تربیت‌یافتگی شایسته اطفال مشخص نموده است.

بدین ترتیب در این پژوهش از دیدگاهی کلی حقوق مختلف اطفال در منابع احکام اسلامی و قوانین ایران در حوزه‌های پیش گفته، یعنی ورود خلل به حقوق طفل از فرایند کیفری رسیدگی به جرائم سرپرستان ایشان، بزهکاری اطفال و قربانی شدن کودکان، و چگونگی، حوزه، انواع و گستره حمایت‌های سیاست جنایی اسلام و ایران

از حقوق اطفال با در نظر گرفتن این مطلب که اساساً به دلیل پیش‌بینی شورای نگهبان قانون اساسی در اصل ۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی و عدم امکان غیرشرعی بودن قوانین ایران، مگر در مواردی که مجمع تشخیص مصلحت نظام اسلامی به حل اختلاف بین مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان اقدام می‌نماید، و از سوی دیگر امکان تغییر قوانین و مقررات مدونه ایران به مرور زمان و بر اساس مقتضیات موجود، مورد بررسی قرار خواهند گرفت.